

Žargonizmi učenika Gimnazije „Matija Mesić”

Žargonizmi su riječi koje su karakteristične za pojedini žargon. Žargoni su jezici dobno ili (profesionalno) izdvojenih društvenih skupina. U radu se prikazuju rezultati višegodišnjega rada na izvannastavnome projektu koji sam provodila s učenicima četvrtih razreda Gimnazije „Matija Mesić” u Slavonskome Brodu. Cilj je projekta bio prikupljanje žargonizama koje upotrebljavaju učenici te gimnazije te izrada usporednoga popisa riječi na hrvatskome standardnom jeziku i žargonizama koje učenici upotrebljavaju.

Žargon je „supstandardni specijalni govor pojedine društvene skupine ljudi povezane statusno i strukovno, koje se tim govorom razlikuju (namjerno ili nenamjerno) od ostatka društvene zajednice. U njegovu oblikovanju i opstanku veliku ulogu imaju i spol, razina obrazovanja, životna dob, ali i prostorna pripadnost, pogotovo stoga što su žargoni povezani uz urbane sredine koje se razlikuju svojim govorima.” (Halonja i Mihaljević. 2012. Od računalnoga žargona do računalnoga naziva. Str. 49).

Žargoni se dijele na govore zatvorenih i na govore otvorenih društvenih skupina. Zatvorene društvene skupine čine zatvorenci, prostitutke, narkomani i dr., a otvorene društvene skupine čine učenici, studenti i pripadnici pojedinih profesija. „Žargon je dio posve neobvezatne komunikacije pojedine skupine i obično se ostvaruje samo u govoru ili u privatnoj, neobvezatnoj prepisci (privatnim bilješkama, pismima, elektroničkim porukama, ‘razgovoru’ na internetu itd.)” (Halonja i Mihaljević 2012: 19).

Učenici gimnazije stvaraju i upotrebljavaju žargonizme u svakodnevnome govoru ne znajući da tako oblikuju žargon učenika svoje škole i svojega zavičaja obogaćujući time i hrvatsko jezično blago.

U *Nastavnome planu i programu Hrvatskog jezika za gimnazije* žargon se obrađuje u predmetnome području jezik u četvrtome razredu u nastavnoj cjelini *Raslojenost jezika* i u nastavnoj jedinici *Funkcionalna raslojenost leksika*.

Ideja o istraživanju žargonizama gimnazijalaca i radu na izvannastavnome školskom projektu pojavila se nakon domaće zadaće u kojoj je svaki učenik trebao napisati desetak žargonizama kojima se svakodnevno služi. Izvannastavni projekt najprije je nazvan *Žargonizmi učenika Gimnazije „Matija Mesić” u Slavonskome Brodu*. Budući da

je istraživanje i skupljanje jezične građe trajalo pet godina, naziv projekta dopunjen je vremenskom odrednicom.

Metodologija rada na projektu bila je jednostavna: napisala sam stotinjak riječi na hrvatskome standardnom jeziku za koje sam pretpostavila da postoje istoznačnice u učeničkome žargonu. Zadanim riječima učenici triju generacija četvrtih razreda dopisivali su žargonizme (uglavnom sinonimne nizove). Dodali su i pedesetak novih riječi kojima su također dopisali žargonizme. Učenici su sudjelovali samo u skupljanju građe. U skupljanju građe posebno su se istaknule Kristina Bilandžija i Ana Vuksanović. Prikupljene riječi razvrstane su, a zatim je sastavljen usporedni popis riječi. S lijeve strane popisa nalaze se riječi na hrvatskome standardnom jeziku, a s desne strane njihove žargonske istoznačnice.

automobil – avto, kanta, kočija, kola, krontija, limenka, mašina

baka – baba, bakca, bakota, bankomat, skrbnik

bicikl – bajcajkl, bajk, bic, biciklo, bicoš, točak

bilježnica – bilja, svaštara, sveska

Biologija (školski predmet) – bajologija

brat – bajo, bracika, braco, bratko, bruder, buraz, burazer

cigareta – cigar, cigara, pljuga

cipele – cipke, opanci, papci, šuze

debela osoba – bačvica, buca, bucka, buhtlica, bumbar, krofnica, masna, sarmica, tenkić

djed – deda, dedo, did, dida, dido, đed, đedo

djevojka – avion, cura, curetak, divojka, đevojka, koka, maca, mačka, mala, riba, treba, žemska, ženska

dobar (ocjena) – tričak, trojčca

domar u školi – domadar, gurman

dosadna osoba – davež, dosadnjaković, gnjavator, napornjak

dotjerati se – ispolirati se, skockati se, srediti se, ulickati se, upicaniti se

dovoljan (ocjena) – cvaja, dvica, dvičak, dvojčca, kljuka, labud

društvo iz škole – banda, ekipa, jarani, klapa, klošari, krkani, raja

džeparac – pinka, provizija

Engleski jezik (školski predmet) – ingliš

fakultet – faks, vakultet

Fizika (školski predmet) – fiska, fiza

frizura – friz, zura, zurka, zuza

Gimnazija „Matija Mesić” – gmm, gimba, gimza, gimzara, zatvor

glava (dio tijela) – bundeva, globus, tikva, tintara

glavni u društvu – as, car, faca, faraon, legenda, kralj

gnjaviti – daviti, handriti, mrcvariti, pilati, smarati, zajašiti

govoriti gluposti – baljezgati, blebetati, lupetati, trabunjati

Hrvatski jezik (školski predmet) – rvacki

imenik – autocesta, bašča, groblje, vinograd

istući nekoga – isperjati, razbiti, razmontirati, razvaliti, sastavt

izvršno – brutalno, kul, mrak, zakon

javna kuća – rent-a-fuksa

jeans-hlače – dronjci, farmerke, lače, pantalone, rifle

jesti – klopati, krmiti, makljati, meziti, njamati, tamaniti, žderati

kava – kafa, kafica, kahva

Kemija (školski predmet) – čemi

kontracepcija – djetospreč, sejfti, spermoblok

kruh – kru, kruv, ljebac, vekna

lijenčina – fjako, zgubidan

Logika (školski predmet) – logica

ljubavni sastanak – čvenk, dejt, randevu, spoj, sudar

ljubavna veza – furanje, hodanje

ljubiti – cmakati, čmaljiti, žvakati, žvaliti

majka – madre, materešina, matora, muti, stara

mali odmor u školi – mali, puš pauza

marihuana – džoja, gandža, marica, marijana, meri, travulja, travuljica, žiža

Matematika (školski predmet) – matiša, matka

maturalno putovanje – matrip, maturalac

mladenačka soba – brlog, buksa, gajba, štala

mladić – baja, čoban, dečec, dečko, dječko, fraer, kit, lik, komad, macan, momak, šaban, šmeker, tip

mobitel – mob, mobač

mršava osoba – bumbačica, čačkalica, osušena, stalak, suva, štapić

naočale – cvike, cvikeršajbe, čoroskopi, đozluci, očale, pendžeri, pepeljarke, prozori

napiti se – narezati se, naroljati se, oblokati se, oduzeti se, odvrnuti se, oteliti se, pregaziti se, rastaviti se, razbiti se, razmonitrati se, raznijeti se, razvaliti se, sašiti se, skršiti se, ubiti se, ukrmačiti se, uništiti se, urokati se, uroljati se, ušalovati se, ušiti se, zgaziti se

našminkati se – napinkati se, namazati se, naružiti se, nažbukat se, omalterisat se, ožbukat se, ufasadirat se

nedovoljan (ocjena) – bandera, ekser, keber, kec, kečina, kolac, komad, kulja, mauna, top

novac – keš, kinta, lova, mani, šuška

Njemački jezik (školski predmet) – švapski

obitelj – vamilija, porodca

.....
 Žargonizmi su riječi koje su karakteristične za pojedini žargon. Žargoni su jezici dobno ili (profesionalno) izdvojenih društvenih skupina.
 .....

obrijati bradu – bricnuti se, pokositi se, trimati se
ocjena – biljeg, marka
odjeća – fasada, krpice, obleka, roba
odličan (ocjena) – desetka, fajfara, petak, petca
odljubiti se – ladnuti, ohladiti se, vratit oko
okupati se – podaprat se, saprat se
ošišati se – katnuti se, obriciti se, šišnuti se
otac – babo, ćaća, ćale, ćalenac, padre, stari, tajo, tatko
pametan učenik – Ajnštajn, Borna, Šeldon, vunderkind
pješice – cipelcug, cu fus, pjehe, pjeve
ples – čaga, dens, đuskanje, igranka, tancanje
pobjeći s nastave – ispariti, kidnuti, markirati, sublimirati, uteći
policajac – drot, milicajac, murjak, pajkan, pandur, žandar
potući se – pofajtat se, pokefat se, porokat se, pošlajmat se
prekid ljubavne veze – odjeb, pedala, srcolom, vezokraj
prigovaranje – brojanje, kvocanje, zvocanje
prijatelj – drugar, friend, frendać, jaran, pajdaš, pajdo
prijateljstvo – drugarstvo, jaranstvo
prodavačica u školskoj pekari – teta burek, teta kifla, teta pekara
profesor – profa, profsor, tičr, učo
prostor za pušenje u školi – bekstejdž, pušara, pušiona, pušnica
Psihologija (nastavni predmet) – psiha
pušiti cigaretu – čaditi, ćiburiti, dimiti, duvati
računalo – komp, pi si
raditi – arbajtovati, crnčiti, delati, šljakati
rakija – baksuzija, eliksir, kerozin, ljuta, žesta
ravnatelj Gimnazije „Matija Mesić“ – čupko, čupo, direktor, gazda, milicajac, Marki, nedodirljivi, policajac, upravitelj
razgovor – čavrljanje, ćaskanje, klafranje, razglabanje, spika
razrednica – raska, raza
Republika Hrvatska – er ha, Kroatija, Kroejša
roditelji – dobrotvori, financijeri, matorci, mecene, starci
seks – dekanje, hopa-cupa, kajmačenje, karindžanje, kresanje, povaljivanje, praskanje, testeranje
sestra – keka, seci, seja, seka, sekara, sele, sis, sister
Slavonski Brod – Černobil na Savi, es be
smijati se – cerekati se, ceriti se, kesiti se, klebariti se
Sociologija (školski predmet) – soca

spavati – ćoriti, džonjati, krmačiti, kunjati, pajkiti

sportska obuća – nanulice, patike, šunjalice, tene

spremačica u školi – jaranca, teta, teta Violeta

šala – zeka-peka, zeza

šaliti se – šegat se, zekiti se, zezati se

školska obuća – opanci, papče, pape, šlake, tihotapalice

školska torba – kofar, ormar, tašna, torbetina

školsko zvono – drmalica, drndalo

tehnička olovka – špicerica, patenterica, patentica, šalabahterica

test iz školskog predmeta – muke Issove

toalet – ćenifa, hala, kenjara, pišaona

učiti – bubati, štrebati

udebljati se – ukrmity se, umastiti se, usaftati se, zaokružiti se

ukrasti – lapiti, marnuti, maznuti, muniti, šćapiti, zdipiti

umrijeti – crknuti, krepati, odapeti, riknuti

ušutjeti – čkomiti, ohaniti, prikiniti, umuknuti, zavezati

važna osoba – faca, ikona, manga

veliki odmor u školi – veliki, meza

vezice za cipele – pertle, rezanci, šnjire, špage, špagete, uzice, žnjiranci

voziti automobil – drajvati se, šoferirati, vožati se

vrlo dobar (ocjena) – četer, čet, četvrtca

zabava – dernek, fešta, parti, pijanka, tulum, ubijačina, žurka

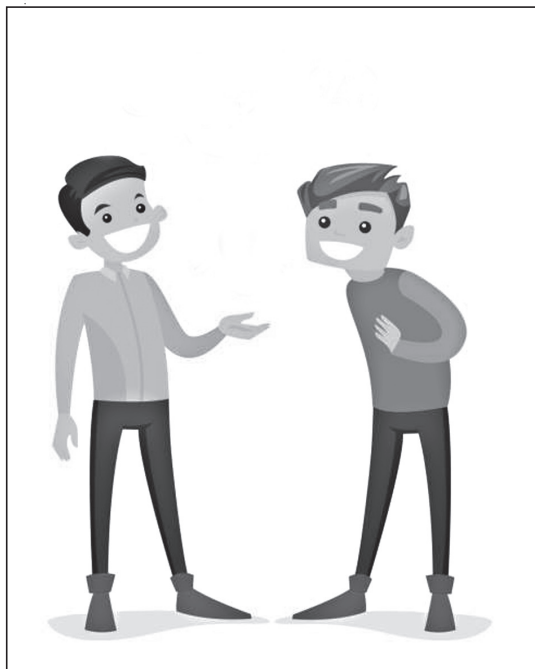
zaljubiti se – baciti oko, zacopati se, zapaliti se, zatelebaty se, zatreskati se

zatvor – buksa, ćorka, ćuza

.....
 Žargoni se dijele na govore zatvorenih i na govore otvorenih društvenih skupina. Zatvorene društvene skupine čine zatvorenici, prostitutke, narkomani i dr., a otvorene društvene skupine čine učenici, studenti i pripadnici pojedinih profesija.
 .....

Analiza navedenih žargonizama pokazuje da su oni najčešće nastali:

- posuđivanjem riječi iz stranih jezika (ponajviše engleskoga, turskoga i njemačkoga); te riječi u žargonu često dobivaju novo značenje, npr. *bekstejdž* u značenju 'pušionica', *eliksir* u značenju 'rakija'
- metaforizacijom riječi hrvatskoga standardnog jezika, tj. dodavanjem novih značenja postojećim riječima, npr. *macan* u značenju 'mladić', *bačvica* u značenju 'debeli osoba'
- kraćenjem riječi, npr. *pape* u značenju 'papuče', *tene* u značenju 'tenisice'
- tvorbom od dviju osnova, npr. *djetospreč* u značenju 'kontracepcija', *hopa-cupa* u značenju 'seks'

- sufiksalsnom tvorbom, npr. *bracika* u značenju ‘brat’, *sekara* u značenju ‘sestra’
- prefiksalsnom tvorbom, npr. *pregaziti se*, *ušalovati se* u značenju ‘napiti se’.

Osim stilskih izražajnih sredstava, žargonizme učenika odlikuje ekspresivnost i sugestivnost izraza. Često spominjane značajke žargona kao što su vulgarnost, opscenost i pejorativnost, grubost i surovost, ironičnost i cinizam samo su ponegdje prisutne u žargonu gimnazijalaca. Prisutan je svojevrstan bunt, ali mi se čini da je najprisutnija je nesputana kreativna igra učenika.

Žargonizmi brzo nastaju, brzo zastarijevaju i brzo nestaju. Tek malobrojni odolijevaju vremenu i ostanu u aktivnoj upotrebi. Učenici Gimnazije

„Matija Mesić” pet su godina na izvannastavnome školskom projektu marljivo skupljali i zapisivali žargonizme kojima se oni i ostali učenici služe u svakodnevnoj komunikaciji. Nastojali su sačuvati jezično svjedočanstvo jednoga vremena, jednoga prostora i jedne mladosti.